

ten dopis radšej späť stiahnuť a prosím Vás považujte ten za neodoslaný a komunisti pravda proti tej republike nech len ďalej agitujú.

Ostávam

s prejavom najdokonalejštej úcty

Vám oddaný:

Dr. Ludevít Labaj,

poslanec a predseda Všeodborového združenia
slov[enských] krest[anských] soc[ialistických] robotníkov.

Ružomberok, dňa 14./X. 1927.

DOPIŠ

AKPR, f. KPR, inv. č. 893/I, k. 102. Opis, strojopis.

AKPR, f. KPR, protokol T, sign. T 576/22, k. 96. Opis, strojopis.^b

- a – Adresováno: Vysokovážený pán Tomáš G. Masaryk, prezident Čsl. Republiky v Topolčiankách.
b – Na dokumentu vlastnoruční poznámka prezidentova tajemníka dr. Vladimíra Kučery perem: „Hlásil. – (tázal jsem se výslovně, nemám-li kopii poslat ministru vnitra a spravedlnosti, zatím ne, rozhodl prezident.) 17/X 27. Kuč.“
1 – Míňeny volby do obecních zastupitelstev. ◀

K. Zay T. G. Masarykovi
[s. l., prosinec 1927]^a

/161

Vánoční list k panu prezidentovi Masarykovi.

Slovutný Pane Prezidente!

Jsou Vánoce, svátek lásky. Dnes večer miliony dětí s plesajícím srdcem očekávají, že co jim nadělí Ježíšek, děti, kteří [!] jsou šťastnými, poněvadž neokusily dosud bídy života. Jsou však také ubozí sirotci, kteří mezi cizími lidmi, v tmavých, studených bytech pohromadě zimou se [c]hvějí, děti, jichž iluze život nemilosrdnou rukou rozbil, kteří znají, [!] že nemají co očekávat od Ježíška.

Za osm dní rozední se první den roku 1928, první den toho roku, ve kterém Československá republika desáté výročí svého trvání oslavovati bude a v kterém roku, podle vašich slov, Pane Prezidente, má se revidovati vše, co při vybudování republiky se dalo, a mají se napravit chyby, které snad při té velké práci se staly. Zda, Pane Prezidente, když tyto slova jste vyřkl, myslil-li jste na nás, Maďari Československa [!], na nás, kteří nyní ve vánočních svátcích procítíme, že náš osud nějak velmi podobá se osudu sirotků, kteří také nedovedou se radovati Vánocům.

Slovutný Pane Prezidente! Moji předkové všude byli tam, kde za velké ideály a za svobodu se bojovalo; válčili pod korouhvemi Gábora Bethlena a ve službě mohutného ideálu svobody vyznání přístřeší poskytli přívržencům Husovým a s Rákoczim zemřeli v Rodošovském vyhnanství.¹ Nepohlízejte se však na mě, jako na potomka jedné historické třídy, která svému dějinnému úkolu již zadost učinila, jsem pouhým, jednoduchým občanem republiky, na jejíž založení máte lví podíl. Jako člověk mluvím k vám, člověk, jenž svou plnou duší procítí veškerou bídu člověčenstva zmítaného tisícerými mukami těžké hospodářské situace, a které dosud nevyvázlo z psychózy světové války a které samo s sebou nepohodnulo se. Zním vašou [!] mentalitu z vašich skutků, díl a slov, vím, že máte rád svůj národ, jako i já miluji svůj a vím, že chtěl jste zabezpečiti svobodu a možnost uplatnění se vašeho národa a za tím účelem nepovažujete za nutné panování československého národa na imperialistických základech nad ostatními národy a tím dopuštění se chyb bývalého rakouského systému.

Jsem přesvědčený, že dovedete se vžítí také do duševního stavu zdejších Maďarů. My, Maďaři, jsme hrdý, sebevědomý, upřímný národ, v rozrušení přehnaní, ale koho milujeme, za něj smrt podstoupíme. Přes dlouhou dobu žili jsme ve světě snů a iluzí, dokud na trpkou skutečnost jsme se probudili. Když nastalo velké zhroucení, každý Maďar prožil takovou duševní katastrofu, z které dodnes nedovedl se vyléčiti úplně. Cesta k vyléčení vede jen přes lásku.

Rozhodně přesvědčený jsem, že otázku národních menšin pouze láskou lze řešiti. Marná jsou minoritní práva zaručená mírovými smlouvami, nepostačují ústavní garance, když neposkytuje je bratr bratrovi. Právo stojí totiž v blízkém vztahu s mocnářstvím a s politikou, toť pojmy přičící se lásce.

Když estonský národ otázku minoritní konečnou platnosti řešiti dovedl,² proč nelze to vykonati také v naší republice? Nepřítelé [!] Maďarů dají na to odpověď, že Maďaři jsou nespolehliví a zneužili by těch práv.

Má odpověď na to zní:

Maďaři za svou svobodu proti habsburské dynastii staletý boj vedli a vídeňský dvůr považoval je za nejnebezpečnější rebelantský národ, – a co se stalo? Když dynastie v r. 1867 maďarskému národu dala, co si žádal,³ rebelantský maďarský národ stal se nejsilnější oporou trůnu a jeho synové – tisíce a desetitisíce – v r. 1914 s písní na rtech šli do jisté smrti pro usmrcení takového potomka dynastie, o němž bylo všeobecně známo, že vůči Maďarům choval v sobě jen nenávisť.

Lze snad ještě více říci?

Slovutný Pane Prezidente! Víím, že politicky nejste všemohoucí, ale vaše slovo má takovou mravní váhu, že před ním musejí umlknouti nepřítelé [!] Maďarů. Vyřknete-li toto slovo, odvděčí se vám s maďarskou poctivostí statisíce Maďarů.

V svatém přesvědčení, že Vy, jako člověk, procítíte, co jako člověk jsem řekl, přeji Vám jménem nešťastných sirotků šťastné vánoční svátky.

V hluboké úctě:

Karel Zay dr.

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 1060/D, č. j. D 7014/27, k. 152. Opis, strojopis, překlad z maďarštiny.

- a – Dopis vyšel ve vánočním čísle časopisu *A Nép* a pro účely KPR byl přeložen do češtiny.
- 1 – Míneňa protihabsburská povstání Gábor Bethlena v letech 1618–1621 a Ference (Františka) II. Rákoczyho v letech 1703–1711. Rodošta (turecky Tekirdag) – městečko v Turecku na pobřeží Marmarského moře. Ferenc II. Rákoczy zde žil v exilu, který mu poskytla osmanská říše a zemřel zde 8. 4. 1735.
 - 2 – Estonský parlament schválil 12. 2. 1925 zákon o kulturní samosprávě národnostních menšin, kterým byla menšinám přiznána rozsáhlá jazyková a školská práva.
 - 3 – Míneňo rakousko-uherské vyrovnání, kterým se Uhry staly téměř nezávislým státem spojeným s ostatními zeměmi monarchie jen osobou panovníka a společnými ministerstvy financí, zahraničních věcí a války.

I. Štefánik T. G. Masarykovi^a
Petrovac, 3. ledna 1928

/162

Pán Prezident!

V hlbokoj úcte dovoľujem si predostrieť Pánu Prezidentovi moju nasledovnú ponosu.

Zahynul nám (r. 1919) brat dr. Milan R. Štefánik. Ostal po ňom majetok. Ten prirodzene prešiel na nás dedičným právom.

Jednu čiastku predali sme r. 1923.

Druhá čiastka, nepredaná, ostala na ostrove Tahiti. A tretia tak isto v Paríži.

Tento majetok je francúzskeho pôvodu a i fakticky padá pod kompetenciu francúzskeho dedičného práva i zákona, čoho určitý dôkaz je, že nad ním disponuje parížsky verejný notariát.

Dľa tohože dedičného zákona jedna štvrtina prináleží našej matke a tri štvrtiny nám ôsmym bratom a sestram zosnulého.

Na výslovnú žiadosť našej matky osnovaná je medzi nami rodinná dohoda, dľa ktorej naša matka zriekla sa svojho štvrtinového práva a dielu a podržala si iba deviaty.

K deviatemu dielu každý z nás má rovné i totožné vlastnícke právo.

Bez súhlasu a podpisu všetkých nás nik nemá práva disponovať s pozostalosťou.

A predsa stalo sa, že bez môjho súhlasu i bez môjho splnomocnenia mne neznámi akísi ľudia siahli na tento náš súkromný majetok a ako sa dozvedám od rodiny, tahitskú čiastku údajne odniesli.

A o parížskej tak čujem, že aj s ňou má sa podobne stať.

Pán Prezident, úctivo oznamujem, že ja som nikoho nesplnomocnil, aby dišponoval s mojím a našim majetkom. Ku tomu som nikomu nedal môj podpis.

Ak sa predsa dakto podpísal na dajaký splnomocňujúci akt, buď dokument, – bez čoho nik nemohol ruku položiť na našu dedovizeň,^b – tak osvedčujem, že dotyčný falzifikoval môj podpis.